

Հայաստանի Հանրապետության
Ազգային վիճակագրական ծառայություն

**ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹՅԱՆ
ԱՌԱՔԵԼՈՒԹՅՈՒՆԸ, ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ՀԻՄՆԱՐԱՐ
ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐԸ, ԵՐԿՐՈՒՄ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ԵՎ
ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐԻ
ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՆ ԸՍՏ
ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ԵՎ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԻ**

ՄԱԿ-ի պաշտոնական վիճակագրության հիմնարար սկզբունքները

*(ընդունված ՄԱԿ-ի Եվրոպական տնտեսական հանձնաժողովի
47-րդ նստաշրջանում՝ Ժնև, 15.04.1992թ. և ՄԱԿ-ի վիճակագրական
հանձնաժողովի կողմից՝ 14.04.1994թ.)*

- 1. նշանակալիություն, օբյեկտիվություն և մատչելիություն,*
- 2. պրոֆեսիոնալ ստանդարտներ և էթիկա,*
- 3. հաշվետվություն և թափանցիկություն,*
- 4. սխալ օգտագործման կանխում,*
- 5. պաշտոնական վիճակագրության աղբյուրներ,*
- 6. գաղտնիություն,*
- 7. օրենսդրություն,*
- 8. ազգային համակարգում,*
- 9. միջազգային ստանդարտների օգտագործում,*
- 10. միջազգային համագործակցություն:*

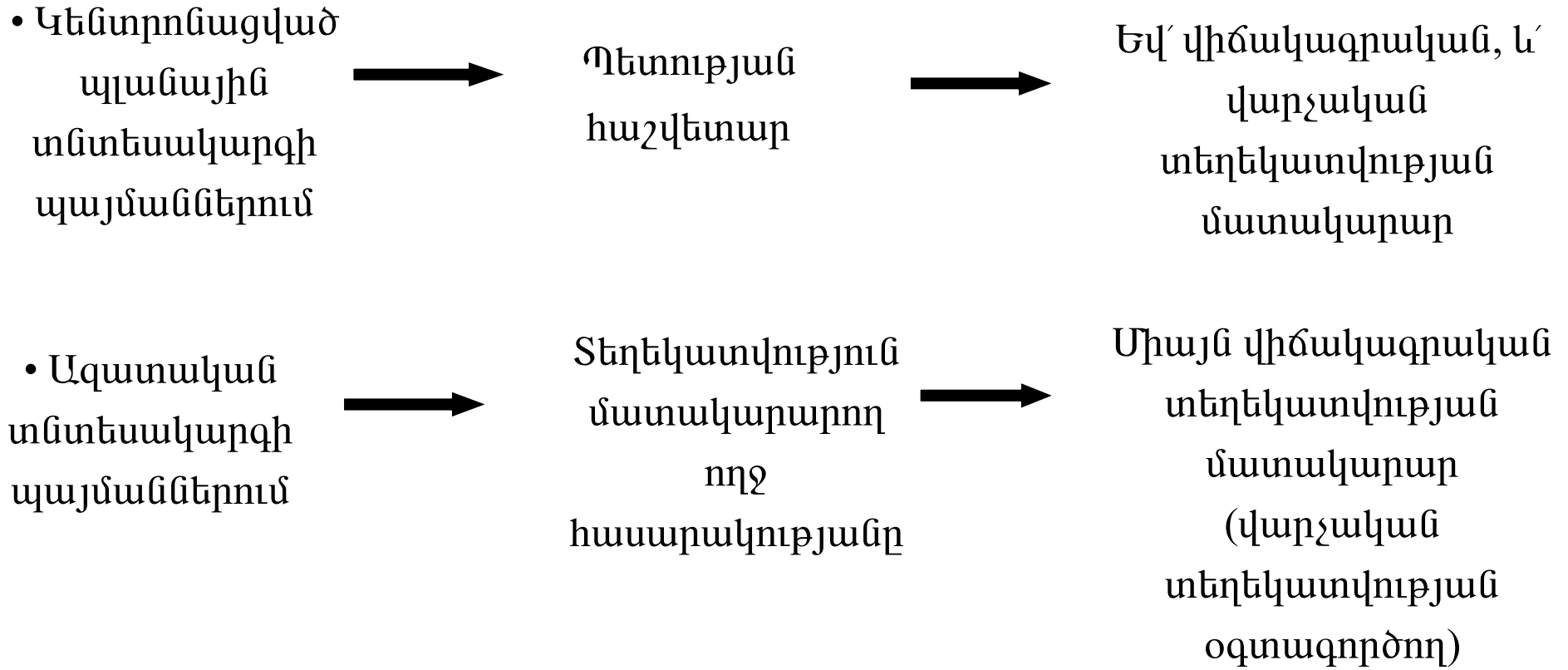
Եվրոպական վիճակագրության փորձառության օրենսգրքի սկզբունքները

(ընդունված վիճակագրական ծրագրային կոմիտեի կողմից՝ 24.02.2005թ.)

1. մասնագիտական անկախություն,
2. տվյալների հավաքագրման իրավասություն,
3. ռեսուրսների բավարարվածություն,
4. որակի ապահովման պարտավորություն,
5. վիճակագրական գաղտնիություն,
6. անաչառություն և օբյեկտիվություն,
7. մեթոդաբանության հիմնավորվածություն,
8. վիճակագրական գործընթացների հիմնավորվածություն,
9. ռեսպոնդենտների ծանրաբեռնվածության չափավորություն,
10. արդյունավետություն,
11. արդիականություն,
12. ճշգրտություն և հուսալիություն,
13. յուրաժամանակություն և ճշտապահություն,
14. փոխկապակցություն և համադրելիություն,
15. մատչելիություն և պարզություն:

«Եվրամիության և համագործակցության անդամ երկրների վիճակագրական մարմինների անկախության, ամբողջականության և հաշվետու լինելու մասին» հանձնաժողովի կոմունիկատը
Եվրամիության Պառլամենտին և Խորհրդին, Բրյուսել, 25.05.2005

Պաշտոնական վիճակագրության դերը

**Վիճակագրության յուրաժամանակության, որակի, անբողջականության
և օգտավետության համաձայնեցվածության բնութագիրը**

Ժամանակ <i>Յուրաժամանակություն</i>	Որակ	Անբողջակա- նություն	Օգտավետությունը¹ (կիրառական նշանակությունը)
<i>Քիչ</i> <i>գերօպերատիվ</i>	<i>ցածր</i>	<i>թերի</i>	<i>գուտ միտումների մասով օպերատիվ վճիռների համար</i>
<i>Միջին</i> <i>օպերատիվ</i>	<i>միջին</i>	<i>միջին</i>	<i>որոշումների համար</i>
<i>Երկար</i> <i>պակաս արդիական</i>	<i>բարձր</i>	<i>լիակատար</i>	<i>վերլուծությունների համար</i>

¹«Վիճակագրական տվյալները համաձայնեցված են կամ համատեղելի խելամիտ ժամանակահատվածում»՝ համաձայն «Եվրոպական վիճակագրության փորձառության օրենսգրքի» սկզբունք 14-րդի՝ Համաձայնեցվածություն և համադրելիություն (ընդունված 24.02.2005թ. Վիճակագրական ծրագրային կոմիտեի նիստի ժամանակ և հաստատված Եվրոպական Համայնքների հանձնաժողովի կողմից (Բրյուսել, 25.05.2005թ. COM(2005) 217)):

Ժողովրդական տնտեսության ճյուղերի համամիութենական դասակարգչի (ԺՏՃՀԴ)

կառուցվածքը ճյուղերի մակարդակով¹

Ճյուղի ծածկագիրը	Բովանդակություն
10000	Արդյունաբերություն
20000	Գյուղատնտեսություն
30000	Անտառային տնտեսություն
40000	Ձկնային տնտեսություն
50000	Տրանսպորտ և կապ
60000	Շինարարություն
70000	Առևտուր և հասարակական սնունդ
80000	Նյութատեխնիկական մատակարարում և իրացում
81000	Մթերումներ
82000	Լրատվա-հաշվողական սպասարկում
83000	Անշարժ գույքի հետ կապված գործառնություններ
84000	Շուկայի գործառումն առևտրային գործունեություն
85000	Երկրաբանություն և ընդերքի հետախուզում, գեոդեզիա և հիդրոօդերևութաբանական ծառայություն
86000	Բնակչության կենցաղային սպասարկման արտադրական ձևեր
87000	Նյութաարտադրական ոլորտի գործունեության այլ տեսակներ
90000	Բնակարանային-կոմունալ տնտեսություն
90300	Բնակչության կենցաղային սպասարկման ոչ արտադրական ձևեր
91000	Առողջապահություն, ֆիզկուլտուրա և սոցիալական ապահովություն
92000	Կրթություն
93000	Մշակույթ և արվեստ
95000	Գիտություն և գիտական սպասարկում
96000	Վարկավորում, ֆինանսներ և ապահովագրություն
97000	Կառավարման մարմինների ապարատ
98000	Կուսակցական և հասարակական կազմակերպություններ

¹ Կիրառվել է մինչև 2000թ. ներառյալ:

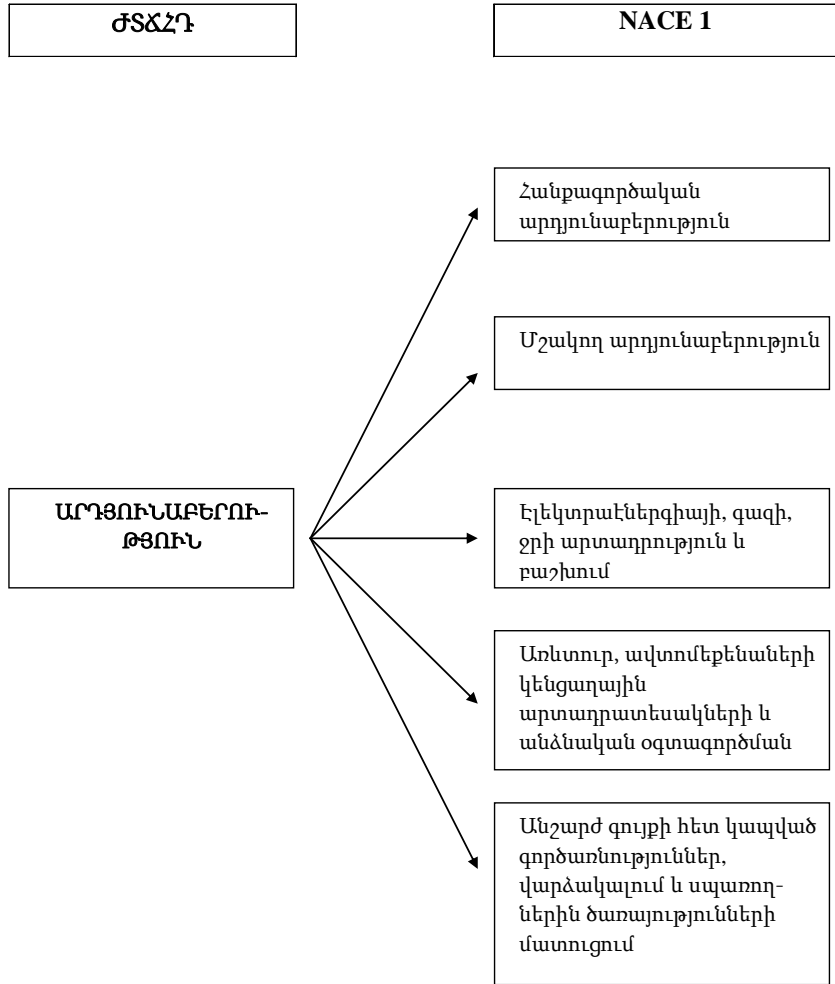
Տնտեսական գործունեության տեսակների դասակարգչի Խմբ.1 (NACE 1)

կառուցվածքը բաժինների մակարդակով²

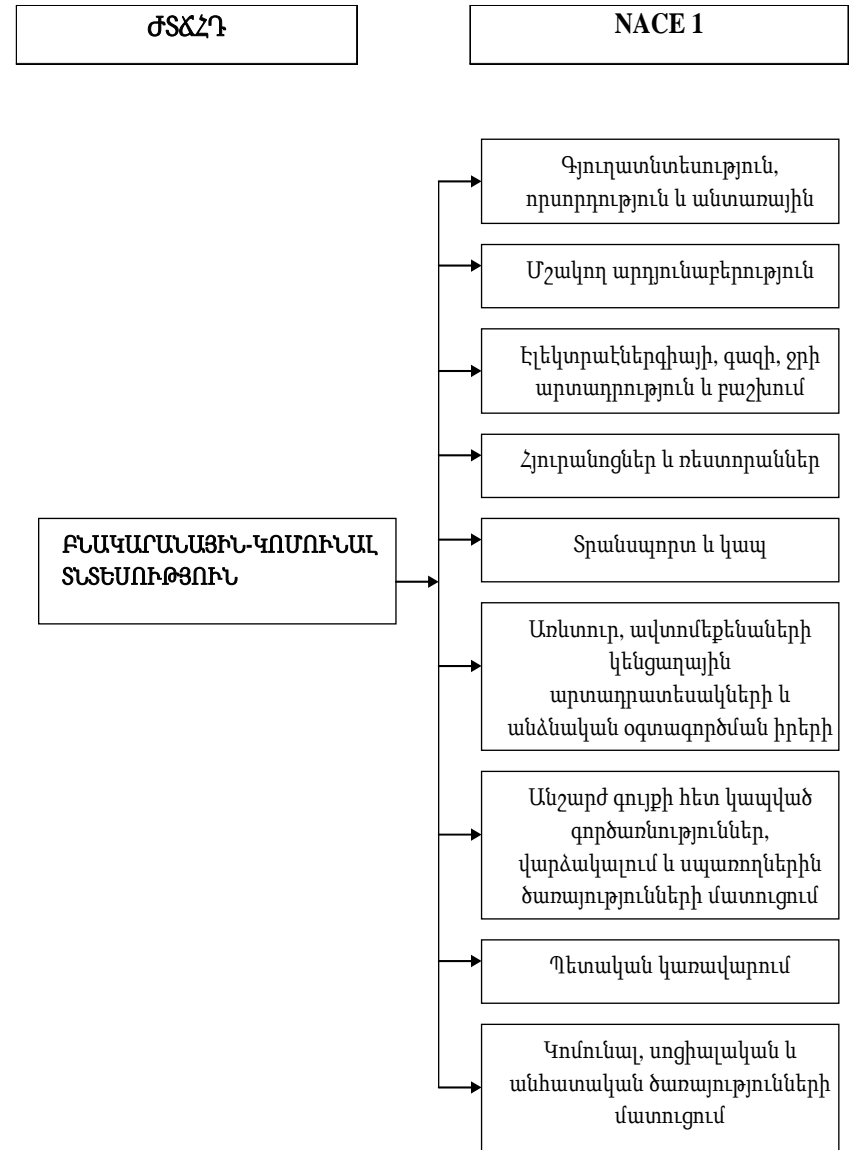
Բաժին	Բովանդակություն
A	Գյուղատնտեսություն, որսորդություն և անտառային տնտեսություն
B	Ձկնորսություն, ձկնաբուծություն
C	Հանքագործական արդյունաբերություն
D	Մշակող արդյունաբերություն
E	Էլեկտրաէներգիայի, գազի, ջրի արտադրություն և բաշխում
F	Շինարարություն
G	Առևտուր, ավտոմեքենաների կենցաղային արտադրատեսակների և անձնական օգտագործման իրերի նորոգում
H	Հյուրանոցներ և ռեստորաններ
I	Տրանսպորտ և կապ
J	Ֆինանսական գործունեություն
K	Անշարժ գույքի հետ կապված գործառնություններ, վարձակալում և սպառողներին ծառայությունների մատուցում
L	Պետական կառավարում
M	Կրթություն
N	Առողջապահություն և սոցիալական ծառայությունների մատուցում
O	Կոմունալ, սոցիալական և անհատական ծառայությունների մատուցում
P	Տնային տնտեսությունների վարման ծառայություններ
Q	Օտարերկրյա կազմակերպությունների գործունեություն

² Կիրառվել է 2001-2009թթ. ներառյալ:

ԺՏՃՀԴ-ից NACE 1-ին անցման համեմատական սխեմա
 «Արդյունաբերություն» ճյուղի օրինակով

ԺՏՃՀԴ-ի և NACE 1-ի համեմատական սխեմա
 «Բնակարանային-կոմունալ տնտեսություն» ճյուղի օրինակով

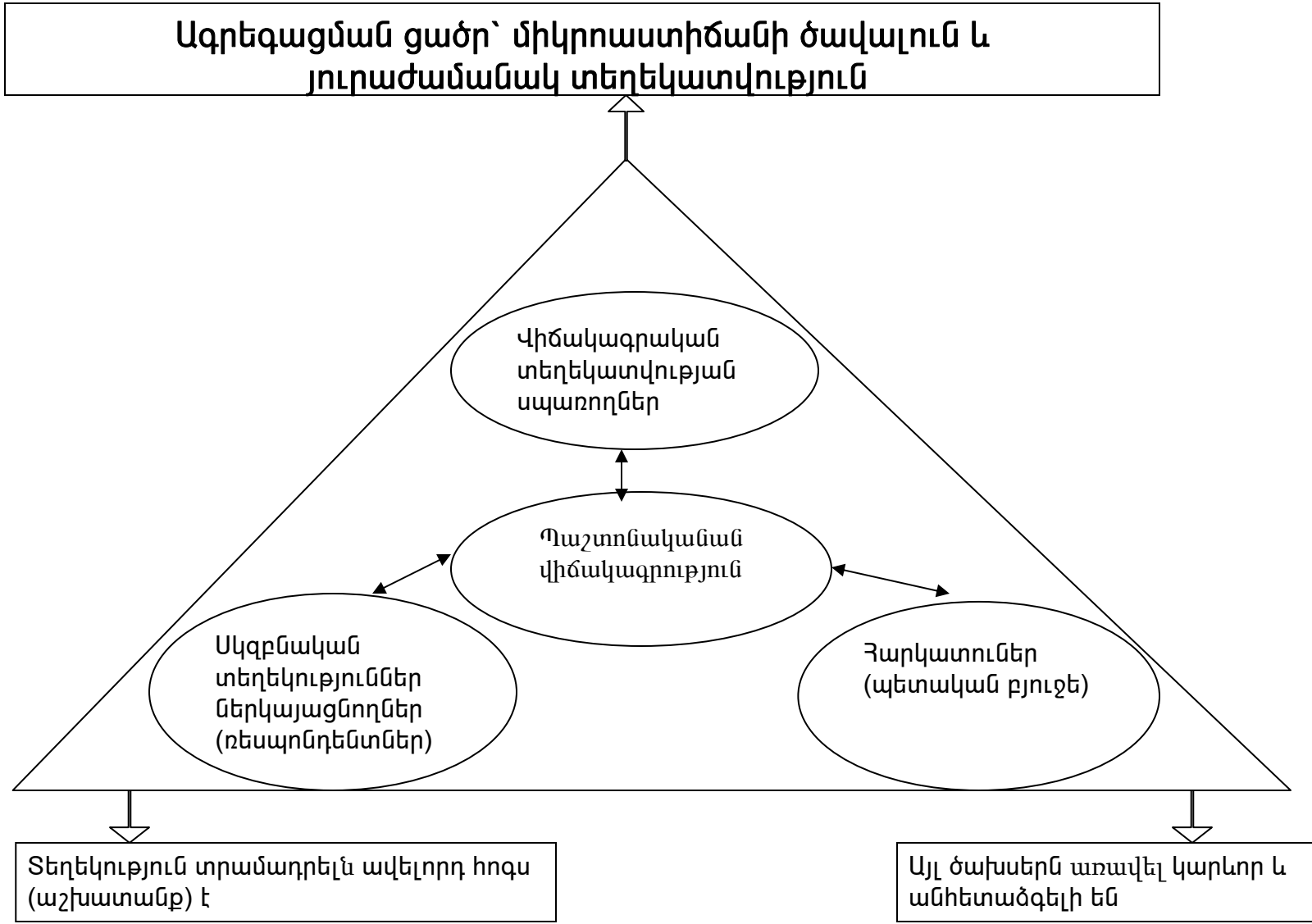

NACE 1-ի և NACE 2¹-ի հիմնական փոխկապվածությունը՝ բաժինների մակարդակով

NACE 1		NACE 2	
Բաժին	Բովանդակություն	Բաժին	Բովանդակություն
A	Գյուղատնտեսություն, որսորդություն և անտառային տնտեսություն	A	Գյուղատնտեսություն, անտառային տնտեսություն և ձկնորսություն
B	Ձկնորսություն, ձկնաբուծություն		
C	Հանքագործական արդյունաբերություն	B	Հանքագործական արդյունաբերություն և բացահանքերի շահագործում
D	Մշակող արդյունաբերություն	C	Մշակող արդյունաբերություն
E	Էլեկտրաէներգիայի, գազի, ջրի արտադրություն և բաշխում	D	Էլեկտրականության, գազի, գոլորշու և լավորակ օդի մատակարարում.
		E	Ջրամատակարարում, կոյուղի, թափոնների կառավարում և վերամշակում
F	Շինարարություն	F	Շինարարություն
G	Առևտուր, ավտոմեքենաների, կենցաղային արտադրատեսակների և անձնական օգտագործման իրերի նորոգում	G	Մեծածախ և մանրածախ առևտուր. Ավտոմեքենաների և մոտոցիկլների նորոգում
H	Հյուրանոցներ և ռեստորաններ	I	Կացության և հանրային սննդի կազմակերպում
I	Տրանսպորտ և կապ	H	Փոխադրումներ և պահեստային տնտեսություն
		J	Տեղեկատվություն և կապ
J	Ֆինանսական գործունեություն	K	Ֆինանսական և ապահովագրական գործունեություն
K	Անշարժ գույքի հետ կապված գործառնություններ, վարձակալում և սպառողներին ծառայությունների մատուցում	L	Անշարժ գույքի հետ կապված գործունեություն
		M	Մասնագիտական, գիտական և տեխնիկական գործունեություն
		N	Վարչարարական և օժանդակ գործունեություն
L	Պետական կառավարում	O	Պետական կառավարում և պաշտպանություն, պարտադիր սոցիալական ապահովություն
M	Կրթություն	P	Կրթություն
N	Առողջապահություն և սոցիալական ծառայությունների մատուցում	Q	Առողջապահություն և բնակչության սոցիալական սպասարկում
O	Կոմունալ սոցիալական և անհատական ծառայությունների մատուցում	R	Մշակույթ, զվարճություններ և հանգիստ
		S	Սպասարկման այլ ծառայություններ
P	Տնային տնտեսությունների վարման ծառայություններ	T	Տնային տնտեսությունների գործունեություն որպես գործատու. Տնային տնտեսություններում չտարբերակված ապրանքների և ծառայությունների արտադրություն սեփական սպառման համար
Q	Օտարերկրյա (էքստերիտորալ) կազմակերպությունների գործունեություն	U	Օտարերկրյա կազմակերպությունների և մարմինների գործունեություն

¹ Կիրառության մեջ է սկսած 2010թ.-ից:

Գծապատկեր.
Շրջակա միջավայրից տարաբևեռ
հակվածությամբ մասնակիցներ

→ Պաշտոնական վիճակագրությանն առնչվող սուբյեկտների հակումները:
↔ Պաշտոնական վիճակագրությանն առնչվող սուբյեկտների հետ երկկողմանի պարտադիր կապերը:

Վիճակագրական նպատակով տեղեկատվության հավաքագրման գործիքները

1. Համատարած հաշվառումների գործիք.

1.1 մարդահամարներ,

1.2 գյուղատնտեսության համատարած հաշվառումներ,

1.3 տնտեսական համատարած հաշվառումներ:

2. Պարբերական հաշվառումների գործիք.

2.1 կազմակերպություններ և անհատ ձեռնարկատերեր,

2.2 պետական մարմիններ,

2.3 տեղական ինքնակառավարման մարմիններ:

3. Ընտրանքային հաշվառումների գործիք.

3.1 ֆիզիկական անձինք (ներառյալ տնային տնտեսություններ),

3.2 կազմակերպություններ և անհատ ձեռնարկատերեր,

3.3 պետական մարմիններ,

3.4 տեղական ինքնակառավարման մարմիններ:

Սկզբանական վիճակագրական տեղեկատվություն
տրամադրողները (ռեսպոնդենտները)

- 1. ֆիզիկական անձինք (ներառյալ տնային տնտեսություններ),*
- 2. կազմակերպություններ և անհատ ձեռնարկատերեր,*
- 3. պետական մարմիններ,*
- 4. տեղական ինքնակառավարման մարմիններ:*

Սկզբնական տեղեկատվություն ներկայացնողների
(ռեսպոնդենտների) սկզբնական հաշվառման համակարգեր

1. Ֆիզիկական անձինք.

*1.1 քաղաքացիաիրավական հարաբերությունները
բնութագրող պաշտոնական փաստաթղթեր,*

*1.2 կամավոր և հայեցողական կարծիքներ, բանավոր
պատասխաններ:*

2. Կազմակերպություններ.

2.1 հաշվապահական հաշվառման փաստաթղթեր,

2.2 հարկային հաշվառման փաստաթղթեր,

2.3 մաքսային հաշվառման փաստաթղթեր,

*2.4 քվազիֆիսկալ ոլորտի հանրային ծառայություններ մատուցող
կազմակերպությունների ռեզիստրներ,*

*2.5 գործառնական մշտադիտարկման, գործավարական,
կազմակերպական և այլ փաստաթղթեր,*

(շարունակություն)

3. Պետական մարմիններ.

3.1 պետական լիազորությունների շրջանակում ձևավորված վարչական ռեզիստրներ,

3.2 գործառնական մշտադիտարկման, գործավարական, կազմակերպական և այլ փաստաթղթեր:

4. Տեղական ինքնակառավարման մարմիններ.

4.1 տեղական ինքնակառավարման մարմինների լիազորությունների շրջանակում ձևավորված վարչական ռեզիստրներ,

4.2 գործառնական մշտադիտարկման, գործավարական, կազմակերպական և այլ փաստաթղթեր:

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՌԵԳԻՍՏՐՆԵՐԻ* ՏՎՅԱԼՆԵՐԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

- պաշտոնական վիճակագրությունը, որպես վիճակագրական տեղեկատվություն մատկարարող, իրավասու է օգտագործել և ձևափոխել վարչական ռեգիստրներից ստացված տեղեկատվությունը՝ վիճակագրական սահմանումների և դասակարգիչների դրանց համապատասխանությունն ու համադրելիությունը ապահովելու նպատակով,
- այդ եղանակով ստացված տվյալները չեն փոխանցվում սկզբնական տեղեկատվությունը տնօրինողին (վարչական ռեգիստրին) կամ տրամադրվում երրորդ անձանց վարչական նպատակներով օգտագործելու համար:

*Աղբյուրը՝ ՄԱԿ-ի Եվրոպական տնտեսական հանձնաժողով, Համաշխարհային բանկ,
ECE-WORLDBANK/2003/W1/2, 11.08.2003*

*Տես՝ «Ի՞նչ է վարչական ռեգիստրը» փաստաթուղթը <http://www.armstat.am/file/doc/99465738.pdf> :

Վարչական ռեզիստրների ձևավորման և օգտագործման հետ կապված հիմնախնդիրներ

- սպառողները պետք է ընկալեն վիճակագրական տեղեկատվություն մատուցողներին, մասնավորապես՝ ազգային վիճակագրական ծառայություններին, որպես որոշակի քաղաքականության կողմնորոշված պետական ինստիտուտներից արմատապես տարբերվող կազմակերպություններ,
- վարչական և վիճակագրական նպատակների և դրանց միջև փոխադարձ կապերի բովանդակության հստակ սահմանում,
- վարչական և նմանօրինակ շահերի միջև առկա բախումներում պաշտոնական վիճակագրությանը չներքաշելու երաշխիքների ապահովում,

(շարունակություն)

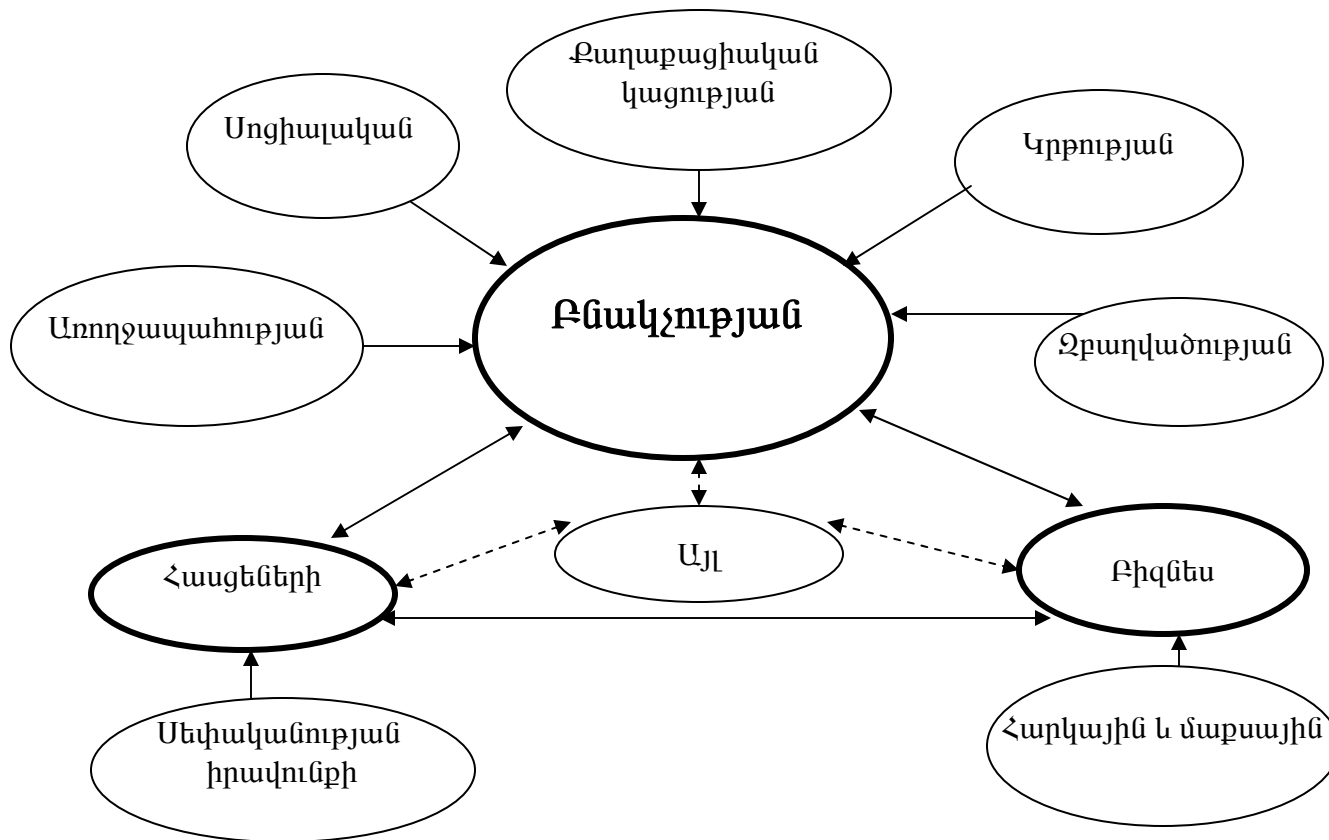
- վիճակագրական նպատակներով վարչական տեղեկատվության անարգել օգտագործման ապահովում,
- արդի տեղեկատվական և կոմունիկացիոն տեխնոլոգիաների հիման վրա վարչական տեղեկատվական աղբյուրների ընդլայնման խթանում,
- վարչական տեղեկատվության որակի բարելավում և մեթոդաբանության զարգացում,
- վիճակագրական նպատակներով վարչական աղբյուրների օգտագործման վիճակագրական մեթոդաբանության զարգացում և կատարելագործում:

*Աղբյուրը՝ ՄԱԿ-ի Եվրոպական տնտեսական հանձնաժողով, Համաշխարհային բանկ,
ECE-WORLDBANK/2003/W1/2, 11.08.2003*

Պաշտոնական վիճակագրության տեղեկատվական աղբյուրները

- հետազոտություններ և հարցազրույցներ,
- վարչական ռեգիստրներ:

Վարչական ռեգիստրների ինտեգրացված մոդելը

Վերոնշյալ խնդիրների լուծմանը նպաստող գործոններ կարող են հանդիսանալ.

- երկրում ընդհանուր հաշվապահական և վիճակագրական մշակույթը,
- երկրի վճարահաշվարկային համակարգի ամբողջականությունը,
- երկրի կառավարման համակարգում վերափոխումների ավարտունությունը,
- երկրի վճարահաշվարկային համակարգում միջազգային ստանդարտների և դասակարգումների օգտագործման աստիճանն ու մասշտաբայնությունը,
- ինչպես ազգային, այնպես էլ միջազգային մակարդակով կիրառվող մեթոդաբանության համապիտանիությունը, հասանելիությունը և համադրելիությունը,
- պետական գրանցման, լիցենզավորման, թույլտվության և այլ ընթացակարգերի բարդության (պարզության) աստիճանը և գործիքները,
- տեղական ինքնակառավարման ինքնակարգավորման աստիճանը:

Աղբյուրը՝ ՀԲ, Ֆրանսիայի վիճակագրական ծառայություն (INSEE), 2003